

CYFARFOD	Cyngor Llawn
DYDDIAD	1af Rhagfyr 2022
TEITL	Deddf Llywodraeth Leol 2021 – Hunanasesiad Cyngor Gwynedd 2021/22
PWRPAS	Cymeradwyo a mabwysiadu adroddiad Hunanasesiad Cyngor Gwynedd ar gyfer 2021/22
AELOD CABINET	Cyng. Dyfrig Siencyn
SWYDDOG CYSWLLT	Dewi W. Jones, Rheolwr Gwasanaeth Cefnogi Busnes y Cyngor

1 Cyflwyniad

- 1.1 Dyma adroddiad sy'n cyflwyno Hunanasesiad Perfformiad cyntaf y cyngor gan edrych yn ôl ar 2021/22. Nodir fod yr adroddiad yn ofyn statudol newydd o dan **Ddeddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021**.
- 1.2 Mae'r Ddeddf yn darparu ar gyfer fframwaith deddfwriaethol newydd a diwygiedig ar gyfer etholiadau llywodraeth leol, democratiaeth, llywodraethu a pherfformiad. Mae'n disodli'r ddyletswydd a nodir ym Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2009 .
- 1.3 Golyga bod yn rhaid i gyngor lunio adroddiad hunanasesu mewn perthynas â phob blwyddyn ariannol. Mae'n rhaid i'r adroddiad nodi ei gasgliadau ynghylch i ba raddau y bodlonodd y gofynion perfformiad yn ystod y flwyddyn ariannol honno, ac unrhyw gamau y mae'n bwriadu eu cymryd, neu y mae wedi'u cymryd eisoes, er mwyn cynyddu'r graddau y mae'n bodloni'r gofynion perfformiad. Y gofynion perfformiad yw i ba raddau:-
 - y mae'n arfer ei swyddogaethau yn effeithiol;
 - y mae'n defnyddio ei adnoddau yn ddarbodus, yn effeithlon ac yn effeithiol;
 - y mae ei lywodraethiant yn effeithiol er mwyn cyflawni'r uchod.
- 1.4 Ar ei lefel symlaf, mae a wnelo hunanasesu â'r ffordd y mae'r cyngor yn bodloni'r gofynion perfformiad ac yn ymateb i'r cwestiynau canlynol:
 - Pa mor dda rydyn ni'n gwneud?
 - Sut rydyn ni'n gwybod hynny?
 - Beth allwn ni ei wneud yn well a sut?
- 1.5 Mae dyletswydd i gyhoeddi adroddiad sy'n nodi casgliadau'r hunanasesiad unwaith mewn perthynas â phob blwyddyn ariannol ac i gwblhau'r gwaith "cyn gynted ag bo'n rhesymol ymarferol ar ôl diwedd y flwyddyn ariannol y mae'n ymwneud â hi."
- 1.6 Nodir dyletswydd hefyd i ymgynghori o leiaf unwaith mewn blwyddyn ariannol gyda phobl leol, busnesau lleol, staff y cyngor a'r undebau llafur. Dylid defnyddio'r ymgynghoriadau hyn i gael adborth ar y graddau y mae'r awdurdod yn cyflawni'r gofynion perfformiad.

- 1.7 Mae'r cyngor eisoes yn casglu llawer o'r dystiolaeth ac yn cyhoeddi dogfennau sy'n cynnwys y math o wybodaeth sy'n ddisgwyliedig i ni ei gynnwys o fewn yr hunanasesiad. Mae hyn yn cynnwys dogfennau megis (ond ddim yn gyfyngedig i) adroddiadau blynyddol Perfformiad, Cydraddoldeb, Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol, Datganiad Cyfrifon Blynyddol a'r Datganiad Llywodraethu. O ganlyniad, rydym wedi ceisio cadw'r ddogfen hunan asesiad yn gymharol gryno gan gyfeirio tuag at nifer o'r dogfennau lle ceir gwybodaeth bellach er mwyn ceisio osgoi dyblygu.
- 1.8 Y Grŵp Llywodraethu sydd wedi arwain/cymryd trosolwg o'r broses hyn o fewn y cyngor er mwyn sicrhau fod y gwaith yn cael ei berchnogi a'i arwain ar lefel strategol.
- 1.9 Mae'r canllawiau a gyhoeddwyd gan y Llywodraeth yn awgrymu y dylid defnyddio'r saith maes corfforaethol sy'n gyffredin i drefniadau llywodraethu corfforaethol cyrff cyhoeddus (fel sydd wedi eu hadnabod yn Neddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015) fel fframwaith ar gyfer yr hunan asesiad, sef:
- Cynllunio corfforaethol
 - Cynllunio ariannol
 - Cynllunio'r gweithlu (pobl)
 - Caffael
 - Asedau
 - Rheoli risg
 - Rheoli Perfformiad
- 1.10 Mae angen cyflwyno drafft o'r adroddiad hunanasesu i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio cyn iddo gael ei gyhoeddi yn derfynol er mwyn rhoi cyfle iddynt gyflwyno unrhyw sylwadau ac argymhellion. Os na fydd y cyngor yn gwneud newid a argymhellwyd gan y pwyllgor, mae'n rhaid iddo nodi'r argymhelliad a'r rhesymau pam na wnaeth y cyngor y newid yn yr adroddiad hunanasesu terfynol.
- 1.11 Yn ei gyfarfod ar y 17eg o Dachwedd cynigodd Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio y Cyngor yr argymhelliad canlynol:
- i. Ystyried cynnwys cyfeiriad at y gefnogaeth a'r hyfforddiant a roddir i Aelodau Etholedig o dan y pennawd Cynllunio Corfforaethol?

Bu i'r Cabinet gytuno i'r awgrym hwn yn eu cyfarfod ar y 22ain o Dachwedd ac felly mae'r datganiad canlynol wedi ei gynnwys ar dudalen 4 o'r hunanasesiad y gofynnir i chi ei fabwysiadu:

Cynhaliwyd rhaglen i gyflwyno gwybodaeth a hyfforddiant i'r holl Gynghorwyr ar ddechrau'r tymor yn dilyn yr etholiad. Roedd y rhaglen wedi ei blaenoriaethu i gynnwys gwybodaeth gyffredinol am y Cyngor a'i wasanaethau ynghyd a'r prif sesiynau hyfforddiant angenrheidiol i unrhyw Gynghorydd ymgymryd a'i rôl ee cod ymddygiad, rhiant corfforaethol. Yn ogystal, cynhaliwyd sesiynau penodol i Gynghorwyr cyn iddynt ymgymryd a rolau ar wahanol bwyllgorau ee Aelodau Cabinet, hyfforddiant i'r holl aelodau craffu fel rhan o'r gweithdai cyn i'r aelodau gychwyn ar eu gwaith craffu, a nifer o bwyllgorau eraill megis Cynllunio,

Trwyddedu ac Archwilio a Llywodraethu. Bydd y rhaglen hyfforddiant yn parhau yn 2023/24 ar sail y blaenoriaethau sy'n cael eu hadnabod gan aelodau'r Pwyllgor Gwasanaethau Democratiaeth. Yn ogystal, bydd cyfle am gyfweiliad datblygiad personol i bob Cyngorydd i gael adnabod meysydd datblygol penodol.

- 1.12 Fel sydd wedi ei nodi eisoes y flwyddyn hon yw'r tro cyntaf i ni gynnal yr hunan asesiad a'r tro hwn bydd yn cael ei gyhoeddi fel dogfen sy'n sefyll ar ei ben ei hun. I'r dyfodol y bwriad yw integreiddio'r gwaith gyda threfniadau herio perfformiad y Cyngor gan gynnwys yr hunanasesiad o fewn yr **Adroddiad Perfformiad Blynyddol** fel bod yr holl wybodaeth o fewn yr un ddogfen. Mae'r ddogfen hon yn arfer cael ei pharatoi yn ystod mis Ebrill/Mai er mwyn ei chyflwyno i gyfarfod o'r Cyngor Llawn i'w chymeradwyo ar ddechrau mis Gorffennaf.
- 1.13 Byddai peidio â chyhoeddi hunanasesiad yn debygol o arwain at argymhellion statudol gan Archwilio Cymru, fyddai hefo goblygiadau i enw da'r Cyngor.

2 Rhesymau Dros Argymell y Penderfyniad

- 2.1 Yn unol a gofynion y Ddeddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 mae Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio y Cyngor wedi trafod adroddiad Hunanasesiad Cyngor Gwynedd ar gyfer 2021/22 ac wedi cael cyfle i gyflwyno sylwadau ac argymhellion. Mae Cabinet y Cyngor wedi trafod yr adroddiad a welir yn **Atodiad 1** yn ei gyfarfod ar y 22ain o Dachwedd, ac yn argymell bod y Cyngor ei fabwysiadu.

3. Camau nesaf ac amserlen

- 3.1 Yn unol a'r hyn sy'n ofynnol o dan Ddeddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 bydd y ddogfen yn cael ei chylchredeg i'r rhestr ganlynol o dderbynwyr o fewn y cyfnod o bedair wythnos yn dilyn y cyfarfod hwn:
- i. Archwilydd Cyffredinol Cymru
 - ii. Prif Arolygydd Ei Mawrhydi dros Addysg a Hyfforddiant yng Nghymru
 - iii. Gweinidogion Cymru.

4. Argymhelliad

- 4.1 Gofynnir i'r Cyngor gymeradwyo a mabwysiadu adroddiad Hunanasesiad Cyngor Gwynedd ar gyfer 2021/22

5. Barn y Swyddogion Statudol

5.1 Barn y Swyddog Monitro

Fe bwysleisir yn yr adroddiad fod y drefn asesiad perfformiad yn gymharol newydd a fod gweu y trefniadau statudol yma i fod yn rhan o drefniadau rheoli perfformiad yn parhau. Mae elfennau o'r gofynion statudol yn parhau angen eu datblygu a chryfhau ac rwy'n cydnabod y bwriad i sicrhau fod y gofynion yma yn cael eu cyfarch yn llawn ar gyfer yr asesiad nesaf.

5.2 Barn y Pennaeth Cyllid

Dyma'r flwyddyn gyntaf o baratoi Hunanasesiad Cyngor Gwynedd yn unol â gofynion Deddf 2021. Rwyf yn fodlon fod cynnwys yr hunanasesiad yn adlewyrchiad teg o sefyllfa'r Cyngor, tra'n cydnabod bydd trefniadau paratoi'r hunanasesiad yn datblygu dros y blynyddoedd nesaf. Mae hynny'n cynnwys agweddau o safbwynt asesu'r defnydd effeithiol, effeithlon ac economaidd o adnoddau a bydd gwasanaethau'r Adran Gyllid yn cyfrannu fel sy'n briodol i'r gwaith yma.

Atodiadau

Atodiad 1 – Hunanasesiad Cyngor Gwynedd 2021/22